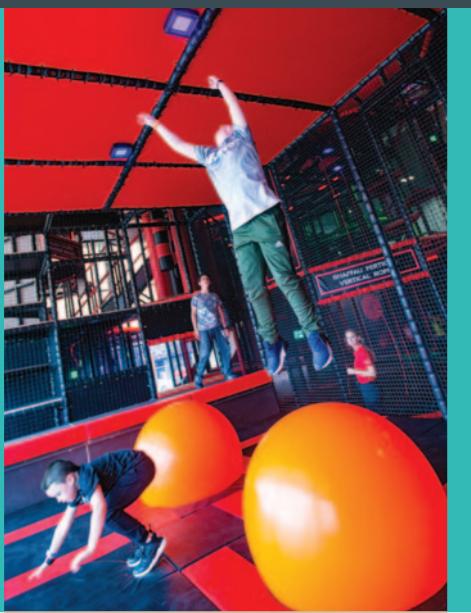

1 SC2

Heb amheueth, prif atyniad glan mór y Rhyl yw SC2 a'i 1,200 metr sgwâr o hwyl ddyfriog gyda llithrennau mawr y tu mewn a'r tu allan, mannau padlo, llithrennau bach, pad sbisio y tu allan sy'n grëtar ar gyfer plant bach, a therasau caffi i'r oedolion. Mae hefyd yn cynnwys arena chwareu dan do cyffrous TAGactive – y cyntaf yng Nghymru. Mae SC2 yn broffit gwyliau cyflawn, pa un a'i ydych chi'n chwilio am gyffro neu'n dymuno padlo ac ymlacio a rhoi eiach traed i fyny.

www.sc2rhyl.co.uk

1 SC2

The undisputed centerpiece of Rhyl's waterfront is SC2 and its astonishing 1,200 square metres of watery fun with indoor and outdoor flume rides, beach-style paddling, feature slides, an outside splash pad perfect for younger children and café terraces for the grown-ups. It also features the very first high-energy TAGactive indoor play arena in Wales. SC2 is designed to be the complete holiday experience, whether you're a thrill-seeker, a paddler or you just want to put your feet up and relax.

www.sc2rhyl.co.uk

2 Yr Awyrennwr Vivian Hewitt

O'r Twr Awyr, trwch i'r chwif ar hyd Rhodfa'r Gorlewin.

Mae'r arena ddigwyddiadau awyrr agored ar eich chwif yn un o fannau gwylion gorau Sioe Awyr y Rhyl, pan fydd 140,000 o bobl yn heddu i'r promenâd yn ystod penwythnos Gŵyl y Banc mis Awst. Mae hanes awyrennwr' dref yn mynn ym ôl flynyddoedd lawer. Ar 21 Ebrill 1912 bu i'r awyrennwr Vivian Hewitt esgyn o draeth y Rhyl mewn monoplane Bleriot wedi'i wneud allan o goed, weiares a chynfas. Ar ôl ail-lenwi'r awyrennwr a phetrol yng Nghaerbygi glaniodd yn ddiogel yn Nulyn fel y dyn cyntaf i hedfan dros Fôr Iwerddon. Byddai ei lywyddiant wedi bod yn fwy adnabyddus pe na bai wedi digwydd yn tuan ar ôl i'r Titanic suddo.

2 Aviator Vivian Hewitt

From the Skytower, turn left to follow West Parade.

The outdoor events arena on your left is one of the best vantage points for the spectacular Rhyl Air Show, when 140,000 people pack the promenade over the August Bank Holiday weekend. But the town's place in aviation history stretches back much further. On 21st April 1912 aviator Vivian Hewitt took off from Rhyl beach in a Bleriot monoplane built of wood, wire and canvas. After refuelling at Holyhead he landed safely in Dublin as the first man to fly across the Irish Sea. His achievement would surely be more famous if it hadn't come shortly after the sinking of the Titanic.

3 Theatr y Pafiliwn

Os hoffech chi amdaih i Theatr y Pafiliwn, ewch ar hyd Rhodfa'r Dwyrain. Ar y chwif byddwch yn gweld Pro Kitesurfing, sy'n cynnig antur a chaffi ger y traeth.

Mae Theatr y Pafiliwn a'i 1000 o seddi yn cynnal cymysgedd o gyngherddau, noswthiathu comedïa a sioeau West End. I'ny'r grisiau fe ddech o hyd i fwyl y bar 1891 sy'n defnyddio bywydd a chynhwysion lleol. Dyma le bendigedig i wlynau pryd o fwyl cyn sioe neu i ymllacio a mwynhau'r golgyfeydd godidog o'r môr. Ewch yn ôl ar hyd Rhodfa'r Dwyain, a chofiwch aros i sylwi ar y twr gwyliau a godwyd yn y bedwaredd ganrif ar bymtheg fel gorsaf signallau semafor ar gyfer stemars prawd.

3 Pavilion Theatre

Continue along East Parade for an optional short detour to the Pavilion Theatre. Look out for Pro Kitesurfing on your left, offering windswept adventure and a beachside café.

The 1,000-seat Pavilion Theatre hosts an audience-pleasing mix of concerts, comedy nights and West End shows. Upstairs is the stylish 1891 restaurant and bar with its locally sourced food and spectacular sea views, brilliant for a pre-show meal. Returning along East Parade check out the 19th-century stone lookout tower, built as a semaphore signalling station for paddle steamers.

www.rhylpavilion.co.uk www.1891rhyl.com

4 Eglwysi'r Drindod Sanctaidd a Sant Thomas

Trwch i'r chwif i Stryd y Baddon a'i adeiladau Fictoriaidd gwych.

Cyn i'r rheilffordd gyrraedd yn 1848 pentref di-nod oedd y Rhyl. Ond, yn fuan iawn wedyn daeth y lle'n fwyrwym i'r dref i'r dorf. Gorffenwyd Eglwys Sant Toms, adeilad gothig Fictoriaidd gan y pensaer George Gilbert Scott, yn 1867. Drws nesaf mae Eglwys y Drindod Sanctaidd, eglwys a godwyd yn 1835 a ddaeth, o fewn cenhedlaeth, yn rhwng y cymunedau a oedd wedi tyfu yn sgil y cymunedau gwyliau poblogaid. Er gwaeth presenoldeb ei prawd mawr gerllaw, dyma eglwys y plwyf hyd heddiw.

4 Churches of Holy Trinity and St Thomas

Turn left into Bath Street with its fine Victorian buildings.

Rhyl was just a village until the arrival of the railway in 1848. Suddenly it was besieged by tourists eager for adventure – and a building boom began. St Thomas's Church, a soaring piece of High Victorian Gothic by architect George Gilbert Scott, was finished in 1867. Next door is the much smaller Church of Holy Trinity, built in 1835 but outgrown within a generation by the rapidly expanding holiday resort. Despite the looming presence of its big brother, it remained the parish church.

5 Amgueddfa'r Rhyl

Mae'r amgueddfa yn Llyfrgell y Rhyl ar y chwif.

I'ny'r grisiau gallwch gerdded ar hyd pier Edwardaidd dychmygol ac edrych i mewn i glosau yn llawn pethau gwych a ffyddol fel gwreysau achub, cadeiriau a baddon a dillad nofio o oes aur y cyrchfan. Mae'n fan gwych i ddysgu mwy am yr unigolion a luniodi y Rhyl a Phrestatyn gerllaw, o weunhurwr y baddonon Rufeiniog i arloeswr cynnar y sinema. Ac mae'n rhad ac am ddim.

5 Rhyl Museum

The museum is inside Rhyl Library on your right.

Upstairs in the museum you can stroll down an imaginary Edwardian pier and peek into kiosks filled with all sorts of weird and wonderful objects such as lifebelts, bath chairs and swimming costumes from the heyday of the resort. It's a great place to discover more about the personalities who shaped Rhyl and nearby Prestatyn, from Roman bathers to early cinema pioneers. And it's completely free.

www.denbighshire.gov.uk/heritage

Ewch i mewn i Ganolfan Siopa'r Rhosyn Gwyn. Trwch i'r chwif ac yna i'r dde i'r Stryd Fawr.

Enter White Rose Shopping Centre. Turn left and then right to emerge in the High Street.

Llwybr y dref | Town trail

Pellter	3.1 milltir / 5 km (gan gynnwys amdaith i Theatr y Pafiliwn)
Pa mor anodd yw'r llwybr?	Hawdd a gwastad
Amser yn cerdded	2.5 awr
Man cychwynn	Maes Parcior'r Twr Awyr, Rhodfa'r Gorlewin LL18 1HF
Cludiant cyhoeddus	Traveline Cymru 0871 200 2233, Ymholaethau Rheilffyrdd Cenedlaethol 08457 484950

Distance	3.1 miles / 5 km (including detour to Pavilion Theatre)
Difficulty	Easy and flat
Walking time	2.5 hours
Start point	Skytower car park, West Parade LL18 1HF
Public transport	Traveline Cymru 0871 200 2233, National Rail Enquiries 08457 484950

6 Neuadd y Dref

Ewch i lawr y Stryd Fawr, ac yna troi i Stryd y Farchnad.

Agorwyd Neuadd y Dref gyferbyn gyda gorymdaith stryd a flanner yn 1876 – a hynny'n haediannol. Mae'n enghraifft wych o bensaernïaeth ddinesig hyderus yn arddull Gothig Ffrainc. Y tu mewn roedd swyddeydd clerig y dref a'r syrffwr, gorsaf dân, cegin gawl, banc, cynewidfa yd a swyddfa arwrwrwr. Os nad oedd hyn oll yn digon, cafwyd estyniad 1912 ar y gyfer llyfrgell a arianwyd gan y dymgarw Andrew Carnegie, a oedd hefyd yn gyfrifol am Carnegie Hall yn Efrog Newydd. Roedd llyfrgell y dref wedi'i lleoli yma tan 1982.

6 Town Hall

Head down High Street, before turning right into Market Street.

The Town Hall opposite was opened with a street parade and flourish of trumpets in 1876 – and quite right too. It's a splendid example of confident civic architecture in the French Gothic style. Inside were offices for the town clerk and surveyor, a fire station, a soup kitchen, a bank, a corn exchange and auctioneer's office. If all this wasn't enough, it was extended in 1907 to fit in a library funded by philanthropist Andrew Carnegie, also responsible for Carnegie Hall in New York. The town's library remained here until 1982.

Y Rhyl Rhyl

www.gogleddwyraincymru.cymru www.northeastwales.wales

7 Llyn Morol

Wrth fynd tua'r gorlewin byddwch yn gweld hen Eglwys Sant Ioan ar gornel Stryd yr Afon, a godwyd yn 1885 ar gyfer cymulleidfa o Eddi'r Gaef.

8 Harbwr y Rhyl

Mae'r harbwr gwreiddiol dros 700 milwyd oed, wedi'i greu fel ranh aniel ddwîr dwfn i gyflenwi castell Edward y Cyntaf yn Rhuddlan. Ond mae peithau wedi newid cryn dypyn ers hynny. I ddechrau mae yna amddiffynfeiddi arfordirol newydd, llithra, iard gychod a chei estynedig. Heb sôn am fast 50 metr Pont y Ddraig. Mae'r adeiledd eiconig yma, sy'n agor a chau fel blodyn metel anferth i ganiatû i gychod hwyliau hebio, yn arwain at y caff a'r siop hurio beics newydd. Ond mae hefyd yn rhan o Lwybr Beicio Cenedlaethol 5 a Lwybr Arfordir Cymru.

9 Trwyn Horton

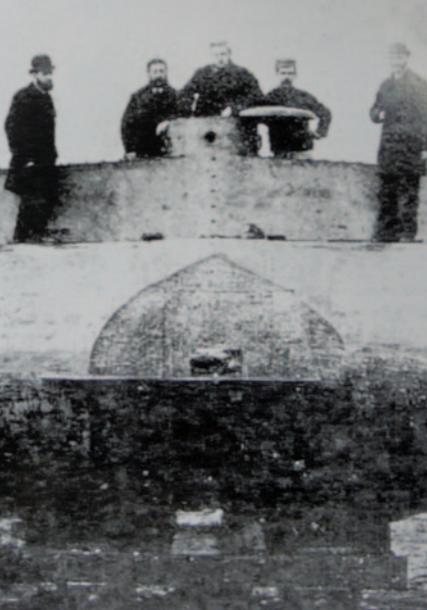
Mae ganddo siâp sy'n debyg i drwyn ac roedd yn eiddo i ddyn o'r enw Horton. A dyn pam bod y warchodfa natur hon, un o'r systemau twyni tywod olaf ar arfordir gogledd Cymru, wedi'i galw'n Trwyn Horton. Ewch am dro ar y llwybr bordiau i weld golgyfeydd hardd o lan môr y Rhyl ac, os ydych chi'n lwcus, effalai y gwelwch chi cydigo o fywyd gwylt hefyd, fel madfaliad, hecheddion, bilidowcara a môr-wenoliaid pigedd. Yn anhygoel, yn 1962 y fan a'r lle yma oedd carref gwasanaeth hořenafant gyntaf y byd, yn uno'r Rhyl â Wallasey.

Ewch yn ôl dros y bont a cherdwch ar hyd Rhodfa'r Gorlewin. Cadwch i'r chwif ar hyd glan y môr ac ewch am oleufâu uchel Parc Drift.

10 Llongddrylliad Resurgam

Wedi i ysgaffru ar wal wrth ymhl y trydd oleufae mae delwed o'r Rhyl yn yr oes a fu. Yn hedfan yn uchel uwchben y dref gwylt awyren Vivian Hewitt (gweler rif 2) ac oddi tan o mae cwch o ryw fath i'w weld yn y tonnau. Dyma'r Resurgam, un o gychod tandoedd pŵer hynaf yn y byd a chynrych meddwl y clergïw esentrig y Parch. George Garrett. Wedi'i hadeladu yn Mhenbedw yn 1879, suddodd ei gwch danfer, a odd y cael ei phwerau â stêm, yn fuan ar y gât gadol y Rhyl i fynd i Portsmouth. Yn 1995 darganfuwyd y dyllid plwm milltir ar y môr gan ddefniwr lleol. Ond, hyd yma, nid yw'n bras, "Fe ddyrrafael eto" yn Lladin, wedi bod yn broffwydol.

10 Wreck of the Resurgam

Etched into a wall beside the third beacon is an imaginary scene of bygone Rhyl. Flying high above the town is the plane of Vivian Hewitt (see number 2) while beneath the waves a curious craft is visible. This is the Resurgam, one of the world's earliest powered submarines and brainchild of eccentric clergyman Reverend George Garrett. Built in Birkenhead in 1879, its steam-powered submersible sank while under tow shortly after leaving Rhyl for Portsmouth. The wreck was discovered five miles offshore by a local diver in 1995. But so far the craft's name, Latin for "I shall rise again", has not proved prophetic.